

Östergötlands Hembygdsblad

ÖSTERGÖTLANDS HEMBYGDSBLAD

Utkommer med fyra nummer per år och ges ut av Östergötlands Hembygdsförbund, till vilket 97 föreningar med ca 20 000 medlemmar är anslutna.

Ansvarig utgivare

Denny Lawrot (förbundsordförande)
Sankta Marias Väg 252, 612 93 Finspång
Tel: 0122-201 88, mobil: 0708-12 06 00
denny.lawrot@centerpartiet.se

Prenumeration

100: -/år. Insättes på bankgiro 475 – 9700 eller plusgirokonto 89 881–7

Annonsspriser

1/1 sida 1200:-
1/2 sida 600:-
1/4 sida 400:-

Utkommer

omkring 15/3, 15/6, 15/9, 15/12

Manusstopp

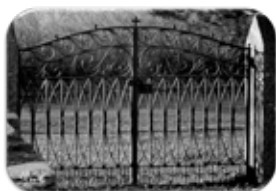
15/2, 15/5, 15/8, 15/11

Välkommen med bidrag, annonser och foton.
Materialet skickas till kansliet. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera texter och bilder.

Östergötlands Hembygdsförbunds Kansli

Tellbovägen 14, 585 64 Linghem
Tel: 076-103 11 39
ostergotland@hembygd.se
www.hembygd.se/ostergotland

Omslagsbild

Kyrkogrind i Östra Harg
Foto: Fredrik Häger

Tryck

Mjölby Tryckeri
Upplaga 1 100 ex
ISSN 1102-5557

INNEHÅLL:

Ordföranden har ordet	sid 3
Riva eller flytta?	4
Nyttillskott i Syas samlingar	5
Kvarsebo – från utskärgård till Kolmårds-socken	6
Västra Husby Hbf invigde Gamla Hemmet	7
Sommarveckan i Norra Vi - en uppskattad tradition	8
Invigning vid Salfvedal	9
Sommaraktiviteter i Rök-Svanshals byalag	10
Kvalitetssäkring av stickspåntak	11
Nya branschregler för mat i samlingslokaler	11

ÖSTERGÖTLANDS
HEMBYGDSFÖRBUND

Dignande päronträd i Malexander.
Foto: Jesper Ström

Ordföranden har ordet

Så drar det mot höst igen!

Jag hoppas ni haft en bra sommar med många besökare på era arrangemang. Artiklar och notiser om evenemang på våra hembygdsgårdar har varit flitigt förekommande i lokala tidningar och det är givetvis bra för hembygdsrörelsen i sin helhet. Vi kommer att prata mer om detta vid vår Höstkonferens i Tryserum.

Några som uppmärksammat engagemanget i hembygdsrörelsen är Sveriges regering. Jag hoppas ni inte missat att regeringen beslutat att avsätta 80 miljoner under 4 år för vård av kulturhistoriskt värdefulla hembygdsgårdar. Det här är naturligtvis en följd av det goda resultatet som uppnåddes genom projektet Hus med historia. Men också ett tecken på att vårt förbund på nationell nivå gör ett bra jobb. De här medlen kommer att finnas tillgängliga inom landsbygdsprogrammet med start 2015. Så nu har ni möjlighet att förbereda er och ligga i startgroparna för att söka medel hos Länsstyrelsen inför 2015.

Vår styrelse tar f.ö. gärna emot intresserad förening som vill stå som värd för årsstämman 2015. Kontakta mig eller någon annan i styrelsen eller mejla till kansliet.

Ha en bra höst, jag hoppas vi ses i Tryserum lördag den 27 september!

Denny Lawrot

Foto: Magnus Lindbergh, Yxnerums Hbf

LRF arbetar för tillväxt på riktigt!

Hej! Klappar ditt hjärta för landsbygden? Det gör vårt. Vi i LRF, Lantbrukarnas Riksförbund, arbetar för att underlätta landsbygdsföretagarens vardag. Vi vill att du som har jord, skog, trädgård och landsbygdens miljö som resurs i ditt företag ska kunna förverkliga dina ambitioner om tillväxt, lönsamhet och livskvalitet.

Viktiga frågor för oss och våra medlemmar är till exempel:

- Att vända den nedåtgående kurvan för svensk livsmedelsproduktion. Vi vill se mer svensk mat, fler bönder och mer pengar till bonden som producerar maten! Aktiva, lönsamma lantbruk bidrar till öppna landskap med värnande om natur och kultur.
- Att berätta varifrån vår mat kommer och om de mervärden svenska råvaror står för. Nyfiken? Läs och se filmer på www.bondepakopet.se.
- Att Sveriges bönder kan erbjuda samhället förnybar energi.
- Konkurrenskraftiga företag villkor.
- Ägande-/brukanderätt.

Välkommen till www.lrf.se.
Där berättar vi mer!

*Tillsammans får vi
landet att växa!*

Riva eller flytta?

Hembygdsgdagarna i Linköping 23-25 maj bjuder på flera intressanta seminarier med kulturhistoriskt tema.

Några av deltagarna har valt att följa med bussen till Gamla Linköping för att lyssna på Johan Högquist som är guide för Friluftsmuseet Gamla Linköping, men också byggnadsantikvarie och byggnadshistoriker.

– På 1930-talet började många hus rivas i Linköping. På initiativ av en grupp människor fördes diskussioner om att bevara delar av husen. Av de hus som skulle rivas gick det att göra ett Skansen för Linköping, säger han.

Originaltroget centrum

Kryddbodtorget blev centrum för Gamla Linköping. Marken som det är byggt på har donerats av Henrik Westman och användes tidigare till bete för djuren. Johan Högquist berättar att Kryddbodtorget byggdes upp med förebild från Järntorget i Linköping och att även marken har samma lutning som originalet.

– Det hus som flyttades först stod klart 1951. Gamla Linköping är det friluftsmuseum som har den största ytan stadskvarter. Vi har ett kommunalt bidrag på 10 miljoner kronor. Resten måste vi dra in själva, säger Johan Högquist.

Gamla Linköping är inte enbart ett museum. Där finns också 34 lägenheter och cirka 50 boende personer. Johan Högquist berättar att bostädernas trädgårdar sköts centralt för att ursprungsmiljön skall bevaras.

Johan Högquist berättade om husen i Gamla Linköping.

Moderna faciliteter

Gruppen lämnar Kryddbodtorget. De fortsätter förbi plåtslagerimuseet och stannar nedanför Dahlbergs Café. Johan Högquist säger att ett museum även måste innehålla faciliteter för nödvändiga ändamål. Han pekar på en byggnad som har rött plåttak och beige träfasad. Den har en röd dörr och två fönster på framsidan. Han berättar att huset är en replik av Linköpings första vattenklosett för damer.

Kapsyler och snäckor

I byggnaden bredvid står en dörr på glänt. Johan Högquist går fram och öppnar den helt.

– För två år sedan fick vi en förfrågan från en man som hade jobbat på kapsylfabriken Alka. Han frågade om vi ville ha en kapsylmaskin. Vi visste inte hur vi skulle göra men tog hand om den och nu har den fått ett eget utställningsrum, berättar Johan Högquist.

Gruppen går vidare och korsar Rådmansgatan. De går

in i trädgården framför Huitfeldtska gården.

– Huset var svårt att montera ihop efter flytten. Det berodde på dåliga instruktioner, säger Johan Högquist och blickar sedan ut över grusgången.

Han berättar att de krattar den en gång i veckan och att snäckorna som är utlagda där skall ge en association till stranden. Innan Johan Högquist leder gruppen in på Buntmakaregränd stannar han till utanför A.F. Wahlbecks repslageri.

A.F. Wahlbecks repslageri fanns på Storgatan i Linköping.

– Byggnaden är inspirerad från vilda Western. Den stod på Storgatan fram till 1911. I mitten av 1950-talet flyttades den till Gamla Linköping.

Byggnad från militären

När sällskapet har passerat Buntmakaregränd samlas de framför dansbanan.

– Regimentena A1 och I4 hade egna dansbanor. Dit kom kvinnorna och dansade på kvällarna, säger Johan Högquist. Han berättar att dansbanan tidigare var ett mobförråd och att Friluftsmuseet monterade ned den vid flytten till Gamla Linköping. Han säger också att Folkungagillet använder dansbanan vissa dagar.

Kolonistuga

Guideturen fortsätter längs Tunnbindaregatan. Bredvid Fenomenmagasinet står en röd liten stuga. På väggen är en nummerskylt fastskruvad och runt huset finns det planteringar.

– Den här kolonistugan är byggd 1947 och kommer från Vallaskogen.

Johan Högquist säger att den är ett exempel på hur de första kolonistugorna var byggda. Den är gjord för att kunna flyttas med en gaffeltruck och passar på ett lastbilsflak.

Ett hundratal meter nedanför ligger Cloettas nya bod.

– De gamla lokalerna var för varma och chokladen smälte. I hörnet mot Malmslättsvägen behövde vi ett hus. Vi byggde en replik av husen som låg där Swed-

bankhuset ligger idag.

När turen avslutas bjuder Johan Högquist på dricka och skumbilar i Curmanska Magasinet.

Text och bild: Fredrik Häger

Nyttillskott i Syas samlingar

Sya Hembygds- & fornminnesförening har under året införlivat två nya intressanta föremål till sina samlingar:

En **spikmaskin**, tillverkad i Åsbrohammar i slutet av 1800-talet, var med på Stockholms-utställningen 1897. Axel Ekblad som då var med och demonstrerade maskinen har berättat att den väckte så stor uppmärksamhet att övriga utställare klagade över att de inte fick några åskådare. Resultatet blev att han köra Åsbrohammar-maskinen endast vissa timmar. När Åsbrofabriken flyttade till Spångsholms bruk år 1903 följde den med dit. Under beteckningen "Ettan" var den hedervärda maskinen i bruk fram till 1947. Därefter har den ingått i Tekniska museers samlingar i Stockholm.

Axel Ekblad på Stockholms-utställningen 1897 med sin spikmaskin.

Foto ur boken 'Spångsholms bruk 100 år' av Gösta Ahlström

Sven-Arne Wiqvist, eldsjäl i föreningen besökte Tekniska Museet för att titta på "Ettan", men kunde inte hitta den någonstans. Kontakten med museet gav inget resultat till att börja med. Maskinen fanns inte där. Till slut, efter samtal med gruppchefen (Kjell Karlsson) ledde spåren till ett undagömt förråd i Stockholms utkanter.

Därefter vidtog Sven-Arnes idoga arbete med att få maskinen till Bruksmuseet i Sya Hembygdsgård, där den har sitt ursprung och där den hör hemma. Depositionsavtal som Hembygdsföreningen önskade var en

omöjlighet, då den varianten inte längre finns. Därför träffades en överenskommelse om "Låneavtal", som nu resulterat i att "Ettan" är utlånad till Sya Hembygdsgård. Lånetiden är begränsad, men föreningen hoppas att maskinen får förbli där. Där kan den beses av besökare vid hembygdsgården i Sya, där mycket annat från Brukets tid finns bevarat. Den 15 juni i år invigdes den av landshövding Elisabeth Nilsson.

Det andra föremålet är en **stocksåg** av mycket ovanlig konstruktion. Den skänktes till föreningen av syskonen Tommy och Jenny Magnusson. Sågen har tillhört deras farfars far Karl Albert Magnusson som var skogvaktare på Solberga fideikommiss.

Den unika stocksågsmaskinen i Sya hembygdsgård.
Foto: Jan-Erik Unell

Vi tog kontakt med Arkivcentrum Örebro län, eftersom man kunde se att den var märkt med "Frithiof Eklund, Örebro". Enligt deras uppgifter fanns Frithiof Eklunds velocipedverkstad i Örebro från 1899 till 1940-talet. De tillverkade och sålde amerikanska stocksågsmaskiner och velocipeder. Teknikern Carl Frithiof Eklund hade dock en mekanisk verkstad i Örebro redan 1897, så det kan tänkas att just den här sågen kan vara tillverkad redan då. Ingen av hembygdsgårdens besökare har sett någon liknande såg!

Iris Unell, Sya Hembygds- & fornminnesförening

Kvarsebo – från utskärgård till Kolmårdssocken

I den lilla östgötska socknen Kvarsebo i mötet mellan de mörka Kolmårdsskogarna och den glittrande Bråviken döljer sig en spännande och 10 000 år lång historia. Kvarsebo var en utskärgård när de första säljägarna kom paddlande hit. Landet reste sig alltmer ur havet och stenåldersmänniskorna följde stranden som försköts allt längre söderut. För 4 000 år sedan övergav de Kolmården, som nu låg öde och mörk tills vikbolänningarna sökte vattenkraft och utmarker här under medeltiden.

Allt fler gårdar kom till. Jordbruk och fiske blev huvudnäringar. Allmänningskogen liksom industrier som sågar, kvarnar och marmorbrott har varit viktiga. Allt detta har satt sina spår.

Om Kvarsebos intressanta historia vill boken *Kvarsebo – från utskärgård till Kolmårdssocken* berätta.

Den är författad av Jan Moberg, utgiven hösten 2013 av Kvarsebo Hembygdsförening.

Den kostar 200 kr och kan beställas via e-post på: kvarsebohembygd@telia.com eller genom ordförande Jan Moberg, tel: 070-684 80 95.

HÖSTPROGRAM 2014

Tisdag 21 oktober kl 18.00

Aplagårdar och klosterliljor – 800 år kring Vadstena klostrets historia

Julia Sigurdson och Sune Zachrisson, kulturhistoriker och f d museichefer

Tisdag 18 november kl 18.00

Henric Westman och Anton Ridderstad – två giganter inom Östergötlands Fornminnes- och Museiförening

Stefan Hammenbeck, konstituent, Östergötlands museum

Tisdag 2 december kl 18.00

Audiovisuella historier – Vad händer med historien när den skildras på film?

David Ludvigsson, docent i historia vid Linköpings Universitet

Lokal: Wallenbergsalen, Östergötlands museum.

Entré: Fri entré för medlemmar i Östergötlands Fornminnes- och Museiförening, icke medlemmar 50:-/person

Arr: Östergötlands Fornminnes- och Museiförening, Östergötlands museum och Folkuniversitetet. **Välkomna!**

Västra Husby Hbf invigde Gamla Hemmet

Den 16 augusti invigde Västra Husby Hembygdsförening sin nya hembygdsgård Gamla Hemmet, inför en talrik lokal församling samt landhövdingen Elisabeth Nilsson och kommunalrådet i Söderköping, Magnus Berge.

Bengt Johansson håller sitt invignings-tal.

Utdrag ur invigningstalet, av ordförande Bengt Johansson:

”Förr om åren i föreningens historia så har samlingsplatsen vid utflykter varit vid kyrkan, och föreläsningar, årsmöten och andra arrangemang har ägt rum i Församlingshemmet. För tre år sedan började man kasta sina blickar mot det gamla fattighuset, som stod här som en skamfläck för bygden. Förfallet var nära och ogräs täckte hela tomten.

Kontakt togs med Söderköpings kommun, där ingen visste vem som var ägare. Efter diverse annonsering och efterforskning, så fanns ingen annan ägare än kommunen, som gav besked att föreningen nog skulle kunna få tillgång till huset på sikt.

När all överenskommelse var klar med Ramunderstaden, så satte arbetet igång och under de senaste två åren har förändringen varit total med tusentals ideella timmar inräknade. Här finns nu fina utrymmen inne i stugan för vem som vill, och ett medlemskap i hembygdsföreningen är lämpligt. Här finns en altan, och till och med en boulebana. Boden har restaurerats och där finns nu en handikappvänlig toalett, men också ett riktigt dass.

Men förmodligen har här inte varit så mycket glädje tidigare. Vid forskning har man hittat ett försäkringsbrev, som löd: *’Ett fattighus, nybyggt år 1856, av knuthugget timmer utvändigt rödfärgat, invändigt rappat, täckt med brädor och därovan tegel, har 9 större och 5 mindre fönsterluster, vilka likasom dörrar med deras och knutarnas brädfodringar samt vindskivor äro med oljefärg bestrukna. Huset är indelt och inrett på nedre botten till*

förstuga, andra boningsrum med spisar, och kök med spisel och bakugn, på övre botten till 2ne boningsrum med eldstäder, 4 kontoer och vind. En bodbyggnad av brädor med av timmer kanthuggna syllen och förband rödfärgad, täckt med på läkten lagda fogstrukna tegelpannor, fördelat till vedbod, likbod och hemlighetshus.’

1903 beslutades att man skulle bygga ett nytt fattighus och 1907 flyttade man in i Solliden, som ligger i backen bakom gården. Här har sedan under 1900-talet funnits hyresgäster i kortare omgångar, hyresgäster med missbruksproblem bl a, vilka med hjälp av hemsamariter klarade sitt uppehälle. Senaste hyresgästen var en motorcykelklubb, som hade några träffar per år.

Nu anordnas här studiecirklar. Under våren gavs teoretisk kunskap i att hägna gårdsgård, och den studiecirkeln kommer nu att fortsätta med praktik under hösten. En gårdsgård ska växa upp runt hela tomten. Ytterligare en studiecirkel är planerad till hösten. Här ska man ta reda på hur samhället växt upp runt gården Önstorp sedan tidigt 60-tal. Varje söndag anordnas tipspromenad, med uppehåll under sommaren. Varje år träffas man till slätter, som det gjordes förr.

Föreningens vision framåt är att samla alla boende i bygden till hembygdsgården. Förhoppningen är också att ett samarbete med skolan ska bli verklighet. Det kommer även bli möjligt att hyra lokaler för olika verksamheter. Kanske kan t.o.m. här bli ett sommarkafé. Nu är det dags för invigning av denna lilla men gedigna hembygdsgård!”

Västra Husby Hembygdsförening.

Foto: Kajsa Carlegrim, ÖHF.

Boulematch mellan lag landshövding/kommunalråd och lag hembygdsföreningen. Vinnare oklart!

Sommarveckan i Norra Vi – en uppskattad tradition

En hembygdsförening har som uppgift att värna om natur och kultur i nuet och med tanke på kommande generationer. Så även Norra Vi Hembygdsförening. Det är vårt rättesnöre i verksamheten under året och det ska avspeglas i Sommarveckans program, som vi anordnar sedan elva år tillbaka en vecka i juli. Varje dag – måndag till lördag – har en särskild programpunkt. Den fasta punkten är Församlingshemmet vid kyrkan. Där lockar caféet med hembakat, utställningar av gamla foton och vykort, försäljning av bygdeböcker, lokalt hantverk och närproducerat som t.ex. honung, saft och sylt. Enkla och eleganta silversmycken av en lokal konstnär drar alltid till sig beundrare och köpare. I år väckte ”återanvändning av pälsar” särskilt intresse. En grupp kvinnor samlas regelbundet under vintern för att ta vara på dampälsar, sprätta och sy om dem till kuddar, täcken och överkast.

Cykelled och naturstig

En cykelled, Norra Vi-leden, invigdes. Det är ett samarbetsprojekt i Leader Sommenbygd med Norra Vi Idrottsällskap och Norra Vi Hembygdsförening. En karta över den 50 km långa leden tipsar om sevärdheter utmed leden.

Även en naturstig med frågor om djur och natur invigdes i år. Man får de rätta svaren direkt genom att lyfta på en lucka. Stigen leder upp till Vassviksberget, som erbjuder en hänförande utsikt över sjön Sommen, kyrkbyn, hamnen och herrgården Ribbingshov.

Norra Vi cykelled invigs under överinseende av Björn Johansson.

Rundvandring och dramatiseringar

Premiär var det också för en guidad rundvandring i Ribbingshovs park. Intresset var så stort att tre visningar fick anordnas samma dag. För att levandegöra intressanta levnadsöden i Norra Vi samlas vi sedan ett par år tillbaka en dag på kyrkogården och framför små dramatiseringar. Kyrkoherde Krafft t.ex., verksam här som präst och hängiven biodlare på 1700-talet, visade gärna upp sina bin på nära håll och framhöll bisamhället som ett föredöme för församlingsborna.

Kyrkoherde Krafft gestaltas av Johann Lang.

Under en berättarstund i församlingshemmet, delgav oss före detta elever i Norra Vi kyrkskola glada och älskade minnen. Det framfördes även viss kritik av det stundom hårda klimat som kunde råda i skolan på den tiden. Avslutningen äger varje år rum i samband med en helgmålsbön. I år musicerade sångare och musiker från bygden och gav oss en oförglömlig stund i vår vackra kyrka vid Sommens strand.

För att möta kraven på modern IT-teknik erbjuder föreningen information via QR-kod. Runtom i socknen kan man hitta tavlor vid torp, gårdar och minnesvärda platser och direkt få intressant kunskap i mobilen. Detta är också ett sätt att nå ut till den yngre generationen.

Vår Sommarvecka är intensiv och givande och över ett tusen personer besöker oss varje år!

*Text och bild: Gertrud Månsson Falk,
Norra Vi Hembygdsförening.*

Invigning vid Salfvedal

Den 8 juni (Pingstdagen) blev en stor dag för Yxnerums Hembygdsförening. Då kunde vår ordförande Christina Ottosson hälsa alla välkomna till invigningen av det utbyggda "lilla Gästgiveriet" i Salfvedal. Det gick inte att ta miste på glädjen över att äntligen ha nått målet med denna tillbyggnad. En anläggning som nu gör det möjligt för oss att ta emot cirka femtio sittande gäster och även personer med rörelsehinder. Detta innebär också att de som jobbar i Gästgiveriet har en mera anpassad arbetsplats än tidigare, och att miljökontoret förklarar att anläggningen motsvarar de krav som ställs.

Efter mycket jobb av duktiga entreprenörer och alla frivilliga arbetare både inom och utanför hembygdsföreningen, kunde nu invigningen ske. Den förrättades av Östergötlands Hembygdsförbunds ordförande Denny Lawrot, som i sitt tal poängterade hembygdsföreningarnas viktiga arbete med att upprätthålla och bevara det kulturarv vi har att föra vidare till kommande generationer.

Efter avklarad invigning kunde besökarna festa på nygräddade våfflor med sylt och "riktig" vispgräddde! Och det blev en söt eftermiddag för de som hade hand om våffelgräddningen. Det blev att iordningställa två hela våffelstationer, ett inne i stugan och ett utomhus. Man hade beräknat för 300 st våfflor, och allt gick åt. Det var även god åtgång på kaffe och hembakat bröd, och alla tycktes trivas i det fina försommarvädret.

Text: Magnus Lindbergh

Det utbyggda lilla Gästgiveriet till vänster på den befintliga stugan i Salfvedal. Foto: Fredrik Häger.

Vi ger ut böcker!

Ett axprov ur vår tidigare utgivning:

Brevens Bruks hembygdsförening: Brevens Bruk, bruksliv i järnets tecken
Knutby-Faringe-Bladåker hembygdsförening: Bygden som steg ur havet
Fanthyttans bygdeförening: Fanthytten
Borensbergs hembygdsförening: Från Husbyfjäll till Borensberg
Lima, Rörsbäcksnäs och Transtrands hembygdsföreningar: Gränsland
Halsta byalag: Halsta genom tiderna
Föreningen Hårdakvarn: Hårdakvarn
Idre hembygdsförening: Idre bygdebok del 1, 2 och 3
Kvistholmsgruppen: Kvistholmskrönika
Ragnarö byalag: Livet i ragnarö
Norra Vi hembygdsförening: Norra Vi
Norra Vi hembygdsförening: Ydrebo
Torpa hembygdsförening: Om Torpa kyrka
Torpa hembygdsförening: Skrävör och visor
Reftele hembygdsförening: Reftelebygd
Röks hembygdsförening: Röksminnen
Rök-Svanshals byalag: Svanshalsminnen
Stoby historieförening: Stoby by
Särna formminnesförening: Särnmål

Vi erbjuder Dig eller Din förening:

- ✧ hjälp med allt från manus till färdig bok
- ✧ upplagor från 50 ex och uppåt
- ✧ intressanta priser
- ✧ formgivning
- ✧ tryckning
- ✧ handledning

Kontakta oss så får vi diskutera just din situation!

Upplands-Bro Kulturhistoriska förening: Upplands-Bro från då till nu
Birgitta Olsson: Bondeuppror i Skåne
Johan Birath: Brännvin, vatten och bröd. Del 1 och 2
Johan Birath: Ekeby sockenstämmor 1787-1818
Johan Birath: Mordet i Hyckling
Johan Birath: Mordet i Ljungstorp
Johan Birath: Mordet i Mjölby
Johan Birath: Spöken i Östergötland
Berit och Lars Eric Fjellman: Dalsland och gränsbygden. Del 1 och 2

Erik Jonsson: De första Ormsjöutvandringarna. Del 1 och 2
Bror Steen: En Parvells minnen från Häggestad Norrgård
Östen Andersson: Fjärdingsman i skärgården
Östen Andersson: Örskärs
Rune Andersson: Folket på Rygga by
Tony Hagström: Från bondby till municipalsamhälle (Kisa)
Bengt-Arne Bengtsson: Från Östra stambanan till Ostlänken/Götalandsbanan
Anders Ejdevik och Anders Dahlin: Grövelsjöfjällen, gränslösa fjäll
Sten-Olof Ragnar: Gårdar och stugor i Åsbo
Lennart Nilsson: Gårdarna utmed Lagans strand

Sven Thurin: Historien om Myggsjön
Verner Lindblom och Bengt Räsled: Lexikon, Västergötlands tidiga historia
Bo Werkström: Lunds Timmer AB
Per-Anders Lundh: Mellan Liljeholmen och Somvik
Mona Söderbäck: Mitt Ödeshög
Bo Jansson: Mjölby industrihistoria
Gudrun F. Brännberg: Målare i Medelpad
Kajsa Karlsson: Människor, mark och skiften i Knipered under 250 år
Anita Kindstrand: Ordstav och talesätt i Unnarvången
Rosa Lindeberg och Majken Sörman-Olsson: Rosas bok
Torbjörn Ljungqvist: Rörors
Eva Fagerberg: Sänkta Ingrid av Skänninge
Alice Andersson: Skeppsås kyrkogård
Catherine Lagercrantz: Tamms på Österbybruk
Ejle Fasth: Tranås hornmusikkår 110 år
Göran Källgård: Vargjakt, emigranter och en drucknad griskulting
Mikael Edberg: Ytterbys gårdar och torp och många fler ...

Atremi

Axstad Södergård,
0142-171 00
www.atremi.se

595 94 Mjölby
info@atremi.se

Sommaraktiviteter i Rök-Svanshals byalag

En varm och solig sommar är snart förgången och vi kan i Rök-Svanshals byalag se tillbaka på flera trevliga aktiviteter. De flesta aktiviteterna i byalaget är knutna till Kvarntorps skola som är fint renoverad till samlingslokal och skolmuseum; men vi har även begivenheter på andra lämpliga platser i trakten.

Så anordnade byalagets historiegrupp traditionellt ”byavandring” på nationaldagen den 6 juni – för elfte året i rad – med ett drygt 50-tal deltagare. De här vandringarna har utvecklats till att bli verkliga hemvändardagar då många återkommer till sin bygd. I år var vandringen förlagd till Svanshalsheden, vilken i huvudsak består av mark som tillkom vid sänkningar av sjön Tåkern på 1800-talet. Numera bor inte så många människor här. Annat var det för några generationer sedan, innan människor flyttade in till städerna eller utvandrade till Amerika för att söka sig en bättre utkomst.

Byavandringarna avslutas traditionellt med sill och potatis, samt fika och - inte minst - gemytlig samvaro vid Kvarntorps skola. Det här har verkligen blivit dagen då man träffar gamla vänner och bekanta.

Den 26 juli samlades vi vid Tåkerns vandrarhem och café invid Svanshals kyrka, nära sjön varifrån man har en fin utsikt ut över fågelsjön. Där arrangerade historiegruppen en intressant och uppskattad föreläsning med litteraturvetaren Magnus Jansson från Mälardalens högskola. Han är speciellt intresserad av Selma Lagerlöf

Runt Kvarntorps gamla skola sker många aktiviteter i Rök-Svanshals byalag.

och hennes samhällsengagemang. Detta kommer verkligen till uttryck i Nils Holgerssons underbara resa, som de flesta vuxna minns att man läste i skolan. I kapitlet ”Den stora fågelsjön”, framgår tydligt Selma Lagerlöfs fördömande av ytterligare planerade sjösänkningar. Lagerlöf lyckades också väcka opinion och torrläggningen av sjön blev inte av.

För historiegruppen i Rök-Svanshals byalag/Ingrid Wiklund

HEMBYGDSFÖRSÄKRINGEN

HÖSTSTORMAR!

Nu är snart höststormarna i antågande. Under senare år har vi drabbats av många stormskador. För att försäkringen skall komma ifråga skall vinden ha en hastighet av minst 21 meter per sekund.

För att förebygga skador genom storm bör föreningarna regelbundet se över sin tomt och ta bort de träd som är sjuka och murkna. Vid stormvarningar bör man se över att man inte har några lösa föremål på tomten så som trädgårdsmöbler och att säkrar dörrar, portar mm.

Efter att stormen dragit över är det också av stor

vikt att se över hembygdsgården så att takbeklädningen ligger kvar där den ska vara så att man inte får följdskador i byggnaden av regn och snö.

Det som ersätts då stormen dragit fram och fällt träd över en byggnad är skadorna på själva byggnaden. Däremot ersätts inte uppkapning, bortforsling och ersättning för själva trädet.

SE ÖVER FÖRSÄKRINGSBEHOVET!

- både avseende byggnader och lösegendom.

Ni har väl inte heller missat att ni kan få bidrag till larm och släckutrustning genom Hembygdsförsäkringen och att vissa säkerhetsåtgärder berättigar till rabatt på försäkringen.

Hembygdsförsäkringen,

Östra Långgatan 30A, 432 41 Varberg | hembygdsforsakringen@hembygd.se Tel 0200-22 00 55

Kvalitetssäkring av stickspåntak

Hantverkslaboratoriet i Göteborg har inom ramen för projekt *Kvalitetssäkring av stickspåntak* nu publicerat rapporten *Maskinhyvlade stickspån*. Projektet hade sin upprinnelse i frågor om stickspåntakens livslängd och upplevelsen av att deras beständighet blir allt kortare. Anna Johansson gjorde 2010-11 ett omfattande fältarbete och besökte hantverkare, och undersökte tak med och utan skador. Rapporten är en bearbetning av ett tiotal intervjuer som har gjorts med både stickspåntillverkare och spånläggare, samt av undersökningar om stickspåntak lagda under de senaste 30 åren. Det är en sammanställning av den beprövade erfarenheten av att arbeta med stickspån.

Boken finns att ta del av och ladda ner som PDF på Hantverkslaboratoriets hemsida: www.craftlab.gu.se/Projekt/genomforda-projekt/Takmaterial/stickspan/

Boken (100 kr/ex) kan också beställas via e-post på: craftlab@conservation.gu.se

Christina Persson, Hantverkslaboratoriet

Nya branschregler för mat i samlingslokaler

Livsmedelsverket har i juli 2014 godkänt riktlinjer för säker mathantering i samlingslokaler. Riktlinjerna har arbetats fram på uppdrag av Bygdegårdarnas Riksförbund, Sveriges Hembygdsförbund, Folkets Hus och Parker samt Våra Gårdar. Syftet med riktlinjerna är att underlätta för medlemsföreningarna att leva upp till EU:s regler om livsmedelshantering.

Branschriktlinjerna omfattar föreningar som:

- driver café för allmänheten, och har öppet varje vecka hela året eller varje dag under säsong.
- lagar mat för catering eller servering åt andra och det sker tio gånger per år eller oftare.
- lagar maten till fester och middagar som inhyrda gäster bokar hos föreningen och det sker tio gånger per år eller oftare.
- bjuder in allmänheten till arrangemang eller kurser där föreningen lagar mat från råvaror och det sker tio gånger per år eller oftare.

Riktlinjerna kommer att finnas tillgängliga via Livsmedelsverkets hemsida www.slv.se

Mer information finns på: www.hembygd.se/sida/radgivning/lagar-och-regelsamlingar/

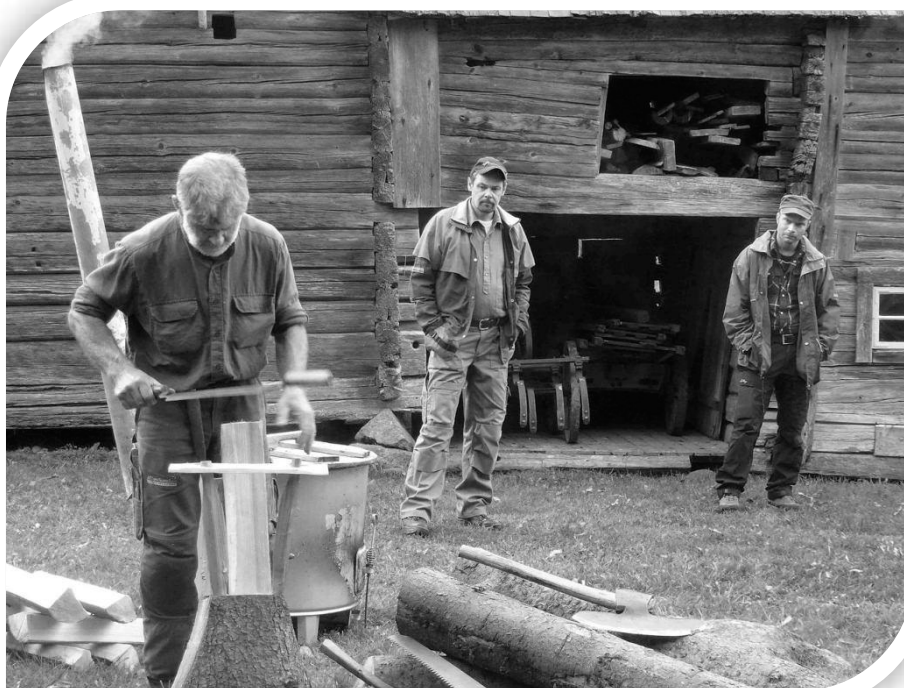
Foto: Mikael Johansson, ÖHF.

B

Posttidning

Avsändare:

Östergötlands Hembygdsförbund
Tellbovägen 14, 585 64 Lingham

Spingning: Byggnadssnickare Börje Samuelsson tillverkar takspån, eller takstickor, vid Smedstorps dubbelgård i augusti. Foto: Bengt Björner